

FINANSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 31/2003 rd

Regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om påförande av accis samt lagen om accis på alkohol och alkohol- drycker

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 10 oktober 2003 en proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om påförande av accis samt lagen om accis på alkohol och alkoholdrycker (RP 80/2003 rd) till finansutskottet för beredning.

Lagmotioner

I samband med propositionen har utskottet behandlat följande lagmotioner:

- LM 122/2003 rd — Osmo Soininvaara /gröna: Lag om ändring av lagen om påförande av accis och lagen om accis på alkohol och alkoholdrycker (remitterad 8.10.2003)
- LM 123/2003 rd — Timo Soini /saf m.fl.: Lag om ändring av lagen om accis på alkohol och alkoholdrycker (remitterad 8.10.2003)

Utlåtanden

I enlighet med riksdagens beslut har social- och hälsovårdsutskottet lämnat utlåtande (ShUU 9/2003 rd) om ärendet. Utlåtandet ingår som bilaga till betänkandet.

Beredning i delegation

Ärendet har beretts i finansutskottets skattedelegation.

Sakkunniga

Skattedelegationen har hört

- regeringsråd Irmeli Virtaranta, finansministeriet
- polisöverinspektör Jorma Vuorio, inrikesministeriet
- regeringsråd Ismo Tuominen, social- och hälsovårdsministeriet
- specialforskare Esa Österberg, Forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården
- tullöverinspektör Kari Marjamäki, Tullstyrelsen
- skattejurist Tarja Tarkiainen, Finlands Kommunförbund
- verkställande direktör Jaakko Uotila och styrelseordförande Jussi Huttunen, Alko Ab
- branschchef Irmeli Mustonen, Livsmedelsindustriförbundet rf
- verkställande direktör Mika Seitovirta, Oy Hartwall Ab
- verkställande direktör Markku Rönkkö, Olvi Oyj
- näringspolitiskt ombud Pekka Ropponen, Servicearbetsgivarna rf
- verkställande direktör Risto Saarinen, Bryggeri- och läskedrycksindustriförbundet
- verkställande direktör Osmo Laine, Finlands dagligvaruhandel rf
- ordförande Henrik Lönnberg, Föreningen för Finlands alkoholdryckhandel

- informatör Raija Marttila, Finlands Livsmedelsarbetarförbund FLF rf
- ombudsman Veli-Matti Aittoniemi, Finlands Hotell- och Restaurangförbund rf
- ordförande Pekka Kääriäinen, Suomen Pienpanimoliitto
- chefsjurist Anna Lundén, Företagarna i Finland r.f.
- näringspolitisk ombudsman Asta Mörsky, Tupakkateollisuusliitto
- chefsekonom Jaana Kurjenoja, Skattebetalarnas Centralförbund.

Utskottet har fått skriftligt utlåtande av

- Servicebranschernas fackförbund — Servicefacket rf
- Finlands Rederiförening, Ålands Redarförening och Tallink Finland Oy
- Livsmedelsindustriförbundet, Kauppamallastamojen Yhdistys
- Laitilan Wirvoitusjuomatehdas
- finansministeriet.

PROPOSITIONEN OCH LAGMOTIONERNA

Propositionen

I propositionen föreslås att de kvantitativa restriktionerna på resandeförsel från andra medlemsstater av alkoholdrycker och tobaksprodukter avskaffas på grund av att det undantag som Finland har kommit överens om med Europeiska gemenskapen upphör att gälla. Förslaget innebär att Finland övergår till att tillämpa de allmänna principerna för den inre marknaden. Enligt dessa får en privatperson som förvärvat accisbelagda produkter i en annan medlemsstat föra in produkterna i Finland utan att på nytt behöva betala skatt för dem, förutsatt att produkterna medförs av personen själv och är avsedda för dennes personliga bruk. Samtidigt föreslås ett förtydligande av vissa bestämmelser i lagen om påförande av accis som gäller lämnande av accisdeklaration och tidpunkten för accisbetalningsskyldighetens början.

Utvidgningen av Europeiska unionen innebär att samma inre marknadsbestämmelser i princip skall tillämpas på försel från de nya medlemsstaterna från och med deras anslutning. Det föreslås att Finland med avvikelse från denna allmänna princip bibehåller sina nuvarande kvantitativa restriktioner på vissa tobaksprodukter i fråga om resande som anländer från någon av de nya medlemsstaterna som har beviljats rätt att i fråga om vissa tobaksprodukter bibehålla en skattenivå som är lägre än den allmänna minimi-

nivå som gemenskapsrätten föreskriver. Dessa kvantitativa restriktioner ska enligt avsikt tillämpas under den övergångsperiod som ifrågasvarande nya medlemsstats undantag från minimiskattenivån på olika tobaksprodukter är i kraft.

Därtill föreslås att alkoholaccisen sänks med i genomsnitt 33 procent. Målsättningen är att anpassa konsumentpriserna till en nivå där de inte utgör något betydande incitament för medborgarna att skaffa alkohol från utlandet. Accis-sänkningen beräknas medföra en genomsnittlig sänkning av konsumentpriserna på 22 procent. Den största sänkningen föreslås på accisen på starka alkoholdrycker. Det föreslås också att definitionerna av vissa alkoholgrupper ändras så att de stämmer överens med gemenskapsrätten. Inga ändringar föreslås i fråga om beskattningen av tobaksprodukter.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2004 och avses bli behandlad i samband med den. Propositionen hänför sig också till utvidgningen av Europeiska unionen.

Den föreslagna lagen om ändring av lagen om påförande av accis avses träda i kraft den 1 januari 2004, dock så att lagens 18 b § tillämpas först från och med den 1 maj 2004. Lagen om ändring av lagen om accis på alkohol och alkoholdrycker avses träda i kraft den 1 mars 2004.

Lagmotionerna

Lagmotion LM 122/2003 rd är ett parallellt lagförslag till propositionen. Enligt lagmotionen ska för det första accisen på starka alkoholdrycker inte sänkas alls. Dessutom föreslås en ny 9 a § till lagen om accis på alkohol och alkoholdrycker. Enligt den paragrafen ska restauranger få skatteåterbäring för de svaga alkoholdrycker de säljer. Enligt lagmotionen ska all accis på vin återbäras och av ölaccisen den del som överstiger EU:s minimiskattenivå. Syftet är att styra in konsumtionen på svagare alkoholdrycker under kontrollerade förhållanden och att främja sysselsättningen inom tjänstesektorena samt att stödja den inhemska konsumtionen och bekämpa den grå ekonomin.

I lagmotionen föreslås dessutom att tullen ska ha möjlighet att för bedömning registrera sådana alkoholmängder som privatpersoner inför för eget bruk och som överstiger riktvärdena i direk-

tiv 92/12/EEG, dvs. 10 liter starka alkoholdrycker, 20 liter mellanprodukter, 90 liter vin eller 110 liter öl. Dessutom ska regeringen till och med hösten 2004 utreda verkningarna av de genomförda lagändringarna och på nytt bedöma om det behövs ändringar av lagstiftningen.

Lagmotion LM 123/2003 rd är också ett parallellt lagförslag till propositionen. Enligt den ska alkoholaccisen sänkas märkbart mindre och så att skattelättnaderna gynnar svaga alkoholdrycker mer än starka alkoholdrycker. Avsikten är att stödja den alkoholpolitiska linje som följts under de senaste åren och som gått ut på att styra alkoholkonsumtionen mot svagare alkoholdrycker. I motionen föreslås det dessutom att accisen under de kommande åren ska sänkas med fem procent per år fram till dess att den finländska prisnivån på alkoholprodukter är jämförbar med prisnivån i de grannländer som också är EU-medlemmar.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN**Allmän motivering**

Utskottet tillstyrker lagförslaget men med följande ändringar och anmärkningar.

Förslag avseende lagen om påförande av accis

Avsikten med de föreslagna ändringarna i lagen om påförande av accis är att avskaffa de kvantitativa restriktioner avseende alkohol och tobaksprodukter som Finland med stöd av specialreglering har fått och alltjämt får tillämpa till och med slutet av detta år. Från och med början av 2004 är det meningen att Finland ska börja följa de allmänna principerna för den inre marknaden när det gäller accis på produkter som resande inför. Ändringar i detta avseende är nödvändiga, och utskottet har inget att invända mot de föreslagna bestämmelserna.

Det är emellertid viktigt, menar utskottet, att man i god tid och så effektivt som möjligt informerar om tillämpningen och tolkningen av de nya inre marknadsbestämmelserna så att osunda

beteenden inte hinner sprida sig bland de resande. Det är t.ex. viktigt att klargöra att lagen som villkor på skattefrihet ställer att skattepliktiga produkter som inhandlas i andra medlemsstater ska vara för den resandes *eget bruk* och att de ska *medföras av personen själv*. Det kan till och med vara viktigt att lyfta fram enskilda detaljer, till exempel att villkoren för skattefrihet inte uppfylls om det som inhandlats på resan transporteras separat i en långtradare som följer bussen.

Det är också viktigt att informera om att det även i fortsättningen går att ingripa mot personers och varors fria rörlighet mellan medlemsstaterna och att Tullen även i framtiden kommer att övervaka situationen. Även om slumpmässiga stickprov inte längre är tillåtna i trafiken mellan medlemsstaterna, sker övervakningen planerat och systematiskt med hjälp av andra metoder, så som riskprofilering, automatiska mönsterigenkänningssystem och mobila genomsyningsapparater. Övervakningen bygger i stor utsträckning på förhandsbedömningar och olika analyser. Enligt uppgift har det till exempel med

hjälp av specialinriktade kontroller som bygger på riskprofilering gått att avslöja smugglingsförsök i den västra landgränsen.

Övervakning kommer alltjämt att behövas för att se till att privatpersoner följer bland annat de accisbestämmelser som gäller produkter som skaffats i kommersiellt syfte. Det bör av informationen till de resande tydligt framgå att produkter som överläts mot ersättning anses ha förts in i kommersiellt syfte oavsett vilken typ av ersättning det rör sig om. Produkter som förs in i kommersiellt syfte är skattepliktiga oavsett vilken mängd det rör sig om. Om en privatperson således mot betalning för in alkohol för någon annan anses denna privatperson vara en person som importerar i kommersiellt syfte. Han ska således inte bara betala skatt utan även uppfylla de procedurkrav som hör till skatteplikten.

Utskottet stöder också de föreslagna preciseringarna av procedurbestämmelserna. Preciseringsringarna garanterar att befogenheterna och åtgärderna enligt tullagen även kan tillämpas när det gäller att övervaka efterlevnaden av accisbestämmelserna. Det är också motiverat att avskaffa regeln om att olaglig införsel ska accisdeklarerar inom två vardagar samt att införa en omedelbar skyldighet att betala accis i sådana situationer.

Samtidigt som regeringen föreslår att de allmänna begränsningarna på vad resande får införa avskaffas föreslår den också att införseln av tobaksprodukter begränsas för resande avseende de blivande medlemsstater som under en övergångsperiod på sina tobaksprodukter tillämpar en skatt som är lägre än gemenskapens lägsta tillåtna skattenivå. Utskottet anser det vara motiverat och nödvändigt att Finland utnyttjar denna rätt som gamla medlemsländer tillåts, under de enskilda ländernas övergångsperioder. Begränsningen gäller åtta blivande medlemsstater, bland annat Estland, Lettland och Litauen.

Förslagen avseende lagen om accis på alkohol och alkoholdrycker

Syftet med propositionen är inte enbart att avskaffa de kvantitativa restriktionerna, utan även att beakta utvidgningen av EU i början av maj

2004. För detta krävs inte i sig någon ändring av lagstiftningen om alkoholaccis. Vi kan alltså besluta om skattenivån utifrån vårt eget perspektiv, förutsatt att vi i lagstiftningen beaktar EU:s minimiskattenivåer och grundfördragets bestämmelser om icke-diskriminering.

Propositionen är ändå ett svar på de ändringskrav som närmast beror på att gränsen mellan Estland och Finland blir inre marknadsgräns som måste tillåta fri rörlighet för personer och varor. Eftersom alkoholskatten i Finland är flerfaldig jämfört med alkoholskatten i Estland och pris-skillnaderna mellan alkoholhaltiga drycker synnerligen stor har frågan om den optimala skattenivån på alkohol och alkoholdrycker kommit att bli det centrala temat i propositionen.

Två alternativ tas upp i propositionen. Det första går ut på att skattenivån inte ändras omedelbart vid anslutningen utan vid behov först senare. Det andra alternativet går ut på att alkoholskatten sänks i början av mars inkommande år så mycket som anses nödvändigt för att skattebasen för den statistikförda konsumtionen i så stor utsträckning som möjligt förblir i Finland, men som ändå minimerar konsumtionsökningen.

Båda alternativen utgår från en lika stor ökning av den totala alkoholkonsumtionen. En allt större del av ökningen uppskattas dock vara sådan konsumtion som inte syns i statistiken, om skillnaden mellan skattenivåerna inte utjämnas i förhållande till Estland och andra länder med billig alkohol.

Efter en mångsidig bedömning av verkningarna baseras propositionen på det andra alternativet. De samlade nackdelarna med att resande för in alkohol, dvs. inte bara förlusten av skatteintäkter, visade sig nämligen vara färre i det alternativet.

Regeringen föreslår således skattesänkningar av den storleksordning som krävs för att förhindra att den mängd alkohol som resande för in i landet ökar omåttligt mycket. Enligt förslaget ska skatten sänkas mest för de produktgrupper där skillnaderna i detaljhandelspriset är störst och som de resande enklast kan föra in i landet. I praktiken innebär det att skattesänkningen är störst, 44 %, för starka alkoholdrycker. För mel-

lanprodukter föreslås en sänkning på 40 %, för lättviner på 10 % och för öl på 32 %. Skatten på de svagaste alkoholdryckerna avses kvarstå på nuvarande nivå så att deras priser inte blir billigare än priserna på läskedrycker. Den nuvarande strukturen på alkoholbeskattningen ska enligt förslaget kvarstå så tillvida att accisen alltså är högst för starka alkoholdrycker och lägst ifråga om viner. De relativa skillnaderna mellan accisen på olika alkoholdrycker kommer emellertid att minska.

Syftet med propositionen är att trygga verksamhetsförutsättningarna för de företag som tillverkar och säljer alkohol och att upprätthålla sysselsättningen inom branschen. Om konsumtionen uttryckligen ökar i form av konsumtion som syns i statistiken kommer samhällsekonomin att främjas och det ökande hotet från den grå ekonomin att minska.

Utskottet koncentrerar sig i det följande enbart på att bedöma alternativen i propositionen. Utskottet har ingenting att anmärka på propositionen när det gäller frågan om sådana preciseringar av definitionen av vin, andra genom jäsnings tillverkade alkoholdrycker eller mellanprodukter som beror på gemenskapslagstiftningen.

Bakgrund

Propositionen bygger på en mångsidig bedömning av verkningarna. De bedömningsmodeller som använts har tagits fram av finansministeriets ekonomiska avdelning, Forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården, Statens ekonomiska forskningscentral och Företagsekonomiska forskningsinstitutet.

I propositionen jämförs två situationer med varandra. Utgångspunkten är de antagna förändringarna i antalet resenärer och den genomsnittliga resandeinförseln när det gäller Estlandsresor om alkoholaccisen inte sänks alls jämfört med en situation där accisen sänks på det sätt som regeringen föreslagit. Beräkningarna av skattebortfallet, ökningen av totalkonsumtionen och totalkonsumtionens fördelning mellan statistikförd och icke-statistikförd konsumtion bygger på dessa bedömningar. Beräkningarna påverkar å sin sida de bedömningar som gjorts av

seende minskad alkoholförsäljning i Finland och hur minskningen påverkar utvecklingen inom branschnäringarna.

Enligt propositionen kommer antalet finländare som reser till Estland att öka från nuvarande 2,5 till 3 miljoner om alkoholaccisen inte sänks alls. Av dessa antas antalet bilresenärer uppgå till 0,5 miljoner. Hypotesen är alltså att bilresorna fördubblas. En båtresenär antas i genomsnitt införa 6 liter starksprit, 2 liter vin och 8 liter öl. En bilresenär antas föra in 10 liter starksprit, 36 liter vin och 56 liter öl. Den ökade införseln från Estland blir således 13 miljoner liter hundra procentig alkohol, dvs. cirka 2,5 liter per invånare. Av denna ökning antas knappt en liter utgöras av ökad konsumtion och drygt 1,5 liter av minskad inhemsk försäljning. Av totalkonsumtionen, uppskattningsvis 11 liter hundra procentig alkohol per invånare 2004, antas den statistikförda konsumtionens andel vara knappt 7 liter och den icke-statistikförda konsumtionens andel drygt 4 liter. Statens indirekta skatteinkomster från alkoholförsäljning kommer i så fall uppskattningsvis att minska med 415 miljoner euro 2004 på grund av minskad skattebas.

Om man däremot sänker accisen på förslaget sätt utgår propositionen från att antalet resenärer till Estland kvarstår på 2,5 miljoner eller ökar något till cirka 2,8 miljoner resenärer per år. Resenärernas genomsnittliga införsel antas vara 2 liter starksprit, 9 liter vin och 8 liter öl. Bilresenärerna antas i genomsnitt föra in 8 liter starksprit, 20 liter vin och 40 liter öl. Den ökade införseln från Estland antas uppgå till 3–3,5 miljoner liter hundra procentig alkohol, dvs. cirka 0,7 liter per invånare. Av denna mängd antas 0,2 liter utgöras av ökad konsumtion och 0,5 liter minskad inhemsk försäljning. Den statistikförda alkoholkonsumtionens andel av totalkonsumtionen 2004 uppskattas vara 9 liter och den icke-statistikförda drygt 2 liter hundra procentig alkohol per invånare. Statens skattebortfall skulle vara 55 miljoner euro mindre än i föregående alternativ.

Utskottet kan inte på grundval av sakkunnigutfrågningen framföra bättre uppskattningar av

verkningarna än de som presenteras i propositionen, även om det framförts kritik mot uppskattningen av den framtida resandeförseln. Den har enligt kritiken både överskattats och underskattats. Utskottet påpekar emellertid att uppskattningarna innehåller så många och heterogena antaganden om resenärernas beteende efter att ändringarna införts att en förändring som gäller något av antagandena väsentligen kan ändra på slutresultatet.

Eftersom det inte går att göra några säkra antaganden om förändringar som gäller antalet resenärer och resenärernas införsel anser utskottet att det i sig är tillräckligt att propositionen behandlar endast två tydliga och motsatta alternativ, dvs. att alkoholaccisen inte sänks överhuvudtaget och att alkoholaccisen läggs på den nivå som regeringen har föreslagit. Detta motsvarar också de två huvudalternativ som kommit fram när utskottet hört sakkunniga.

Social- och hälsovårdsutskottets utlåtande

Social- och hälsovårdsutskottet har i sitt utlåtande uteslutande tagit upp propositionens social- och hälsovårdspolitiska verkningar. Utlåtandet innehåller olika synpunkter, men utmynnar inte i någon konkret slutsats. Det innehåller tre avvikande meningar, i vilka det föreslås att accisen inte ska sänkas överhuvudtaget eller att sänkningarna ska vara mindre i synnerhet när det gäller starka alkoholdrycker.

Social- och hälsovårdsutskottet påpekar till att börja med att propositionens sociala och medicinska verkningar behandlas relativt ytligt. Propositionen borde ha innehållit en bedömning av hur olika skattesänkningar påverkar situationen i stället för att bara innehålla två motsatta alternativ.

Beskattnings har varit ett tämligen effektivt och ofta använt medel också när det gäller att uppnå hälsovårdspolitiska mål, menar utskottet. Att nu sänka accisen mest för starka alkoholdrycker stämmer emellertid inte överens med den tidigare linjen.

Priset är å sin sida den mest betydelsefulla enskilda faktorn som påverkar den totala alkoholkonsumtionen. Eftersom det blev lättare att få

tag på alkohol på 1990-talet menar utskottet att prissänkningar nu har en större inverkan på konsumtionen.

Enligt utlåtandet kommer alkoholkonsumtionen i Finland att öka med mellan 4,4 och 33 procent och alkoholens direkta skadeverkningar att öka i motsvarande grad. Konsumtionen ökar i en situation där man enligt utskottet inte har insett och skött de medicinska och sociala skadeverkningarna av alkoholkonsumtion på ett ändamålsenligt sätt ens i förhållande till den nuvarande konsumtionen.

Konsumtionsökningen kommer att synas i ett stort ökningsbehov när det gäller de kommunala tjänsterna. Enligt utskottets bedömning kommer de direkta årliga utgifterna för samhället att uppgå till knappt en miljard euro. Dessutom orsakar alkoholen svårsmätbara produktivetsförluster och familjeproblem.

Utskottet har dessutom tagit upp förebyggandet av alkoholrelaterade skador. Riskgrupperna utgörs i synnerhet av storkonsumenter och ungdomar som är ovana vid alkohol. Det är positivt att regeringen utarbetar ett omfattande nationellt alkoholprogram som samordnar samarbetet mellan olika instanser för de närmaste åren. Det är också en riktig målsättning att man försöker få den totala alkoholkonsumtionen att börja minska, och detta bör eftersträvas med alla tillgängliga medel.

Utskottet betonar att arbetet mot alkohol- och narkotikamissbruk bör ske på många nivåer, dvs. statligt och kommunalt samt även inom mindre grupper och på individnivå. Dessutom bör man fästa uppmärksamhet vid övervakningsmetoderna, åldersgränserna, gränserna för reklam, affärernas öppettider och övervakningsresurserna. Dessutom är det viktigt att i tid ingripa mot alkoholkonsumtion bland barn och ungdomar samt att förebygga utslagning av ungdomar. Andra viktiga faktorer är vilken förebild föräldrarna ger, om omgivningen är alkohol- och narkotikafri samt om det finns tydliga moralkoder för livsföringen. Som exempel kan nämnas att det är ett brott att köpa ut alkohol till underåriga och att alla vuxna, även föräldrar och syskon, måste vägra att köpa ut alkohol till barn.

Det är nödvändigt att i så pass stor utsträckning som möjligt följa upp och bedöma hur lagen påverkar alkoholkonsumtionen, alkoholvarnorna, skadeverkningarna och behovet av tjänster.

Utfrågningen av sakkunniga i utskottet

Största delen av de sakkunniga som utskottet hört har antingen stött propositionen eller ansett att accissänkning i synnerhet i fråga om öl borde vara större än vad som föreslagits i syfte att bevara den inhemska marknadskonkurrenskraften.

Alkoholforskarnas åsikt. De flesta alkoholforskare som utskottet hört som sakkunniga har varit nöjda med propositionen. De har ansett att propositionen är noggrant och omsorgsfullt utarbetad och att de väsentliga faktorerna för beslutet har beaktats. Alkoholforskarna menar dessutom att det är svårt att uppskatta förändringar i alkoholkonsumtionen och att en bättre prognos än i propositionen inte kan göras.

De sakkunniga anser i likhet med vad som framförs i propositionen bl.a. att de medicinska och sociala skadeverkningarna kommer att öka och att riskgrupperna i synnerhet utgörs av storconsumenterna och ungdomarna. Forskarna har betonat att man måste gå fram steg för steg och följa situationen. Vid behov måste det även finnas beredskap att ändra fattade beslut. Alkoholkonsumtionen i Finland ligger numera på central-europeisk nivå och den borde inte öka ytterligare. I övriga Europa går utvecklingen mot minskad konsumtion. Totalkonsumtionen av alkohol 2004 kunde tas som en övre gräns som konsumtionen inte får överskrida.

Handelns och industrins synpunkter. De sakkunniga som företrädar dagligvaruhandeln, bryggeriindustrin och andra näringar i anknytning till alkoholtillverkning och alkoholförsäljning anser att accisen på alkohol och alkoholdrycker måste sänkas för att branschens allmänna verksamhetsförutsättningar ska bevaras. Det ansågs emellertid på flera håll att de föreslagna sänkningarna var otillräckliga för att förhindra

spritresorna till i huvudsak Estland. Uppskattningsvis kommer införseln från Estland att bli åtminstone fem gånger större. Som stöd för dessa uppfattningar har handelns och industrins sakkunniga lyft fram den omfattande handelsturismen vid gränserna mellan Storbritannien och Frankrike, Sverige och Danmark samt Danmark och Tyskland, även om skillnaderna i alkoholpriser vid dessa gränser är mindre än mellan Finland och Estland.

De sakkunniga har också tagit upp riskerna med den grå ekonomin och andra samhällseliga problem som denna medför enligt den s.k. inkörsportteorin. De har också betonat att förlorad försäljning är svår att återfå. Skattenivåbeslutet kommer således att ha långtgående effekter för hela branschens framtid.

Enligt branschens uppskattning kommer den ökade införseln av alkohol att innebära att den inhemska efterfrågan när det gäller alkoholköp minskar med 25 procent. Detta skulle innebära att arbetskraftsbehovet minskar med cirka 4 000 arbetstagare inom restaurangbranschen och 2 000 arbetstagare inom dagligvaruhandeln. Inom hela den inhemska produktionskedjan för alkoholtillverkning blir minskningen sammanlagt 25 000—38 000 personer, allt från maltodlare till restauranganställda. Även arbetstagarernas representanter har parallellt med andra följder betonat skattelösningens sysselsättningseffekter. De anser att det är nödvändigt att sänka skattenivån, men att propositionen i sig är otillräcklig.

Vissa sakkunniga har föreslagit att ölaceisen i stället för med 32 procent sänks med 70 procent, varvid ölpriserna i Finland inte längre skulle vara t.ex. det dubbla jämfört med Estland. Enligt de sakkunniga kommer man att föra in öl från Estland bland annat därför att 110 liter öl i Estland kostar mindre än 10 liter starksprit. Transporten är inget problem i någotdera fallet eftersom researrangörerna och de lokala försäljarna kommer att se till att handelsturismen kan ske så enkelt som möjligt. En faktor som väger mer i sammanhanget än transportproblemen är enligt de sakkunniga att 20-timmarsgränsen slopas mellan Estland och Finland. De sakkunniga

har dessutom påpekat att ölprisjämförelserna i propositionen inte är representativa eftersom vårt mellanöl använts som jämförelseobjekt även om det enbart är starköl som förs in från Estland. Om man jämför öl med samma alkoholhalt är prisskillnaderna ännu större både när det gäller öl och när det gäller starksprit.

De sakkunniga har dessutom förutsatt att öl och cider ska behandlas lika.

De små bryggeriernas ställning. Den 32-procentiga skattesänkning som föreslagits för öl kommer att begränsa de små bryggeriernas skatteförmån och därmed att öka prisskillnaden i förhållande till de stora bryggeriernas produkter. De små bryggeriernas lönsamhet blir därmed osäker eftersom tillverkningskostnaderna för specialöl är mer än fyra gånger högre än för stora bryggerier. Tillverkningen är arbetskraftsintensiv och branschen sysselsätter för närvarande cirka 150 personer. Under de senaste åren har 2—3 små bryggerier lagts ner per år, ofta på grund av att verksamheten har varit olönsam.

I syfte att trygga branschens verksamhetsförutsättningar har de sakkunniga föreslagit en större skattesänkning för öl som de små bryggerierna tillverkar. Samtidigt bör skatteskalen bli progressiv och gränsen för småbryggeriernas produktion höjas till 10 000 000 liter öl per kalenderår.

Ståndpunkter framförda av organisationer. Utskottet har också hört många olika organisationer. Även de har i sina ställningstaganden ansett att det är rätt lösning att sänka skattenivån. De har ansett att en skattesänkning begränsar skattebortfallet på grund av resenärers införsel, den svarta marknadens utbredning och dess negativa följdverkningar. Dessutom har det ansetts att propositionen dämpar inflationen och stöder hushållens köpkraft.

De sakkunniga har i sina uttalanden särskilt fäst uppmärksamhet vid alkoholnäringens verksamhetsförutsättningar och sysselsättningseffekterna inom branschen. Vissa har ansett att de föreslagna skattesänkningarna är otillräckliga. Att inte sänka skatten alls har ansetts medföra

mest problem. De sakkunniga har dessutom erinrat om ett fenomen känt från samhällsekonomi, dvs. att ursprungssituationen inte längre kan uppnås även om parametrarna ändras. Skattesänkningar i efterhand kan således inte rätta till en redan inträffad skattebasförlust och inte heller uppkomsten och utbredningen av den svarta marknaden och de därmed sammanhängande negativa följderna.

Myndigheternas ställningstagande. Utskottet har också hört myndigheter vars verksamhet berörs av alkoholfrågor, så som polisen och tullen. Dessa myndigheter har också deltagit i beredningen av propositionen. I propositionen nämns således de negativa följder av en ökad alkoholkonsumtion som motsvarar dessa myndigheters uppfattningar. Under utskottets sakkunnigutfrågning framkom ingen särskild synpunkt som inte skulle ha framförts i propositionen.

Slutsatser

Utskottet anser att propositionen är utförlig och innehåller de uppgifter som behövs för beslutsfattande. De sakkunniga som utskottet har hört har inte kunnat framföra en bättre uppskattning av verkningarna än den som framförs i propositionen.

Det är närmast två huvudalternativ som har varit uppe när ärendet har behandlats. Det ena alternativet är den linje som Sverige gått in för, dvs. att skatterna inte sänks i samband med att kvoterna för resandeförsel slopas. Det andra alternativet är det som regeringen har föreslagit, dvs. att sänka skatterna så pass mycket att den statistikförda konsumtionen kvarstår i Finland, men inte mer. De enda konkreta tilläggsförslagen har varit att sänka skattennivån på öl till 70 procent. Ingen av de sakkunniga som utskottet har hört har till exempel föreslagit en mer försiktig sänkning av starkspritsaccisen. Beslut om beskattningen av starka alkoholdrycker bör dessutom fattas med beaktande av att starkspritens andel av tullens beslag hittills varit 80 procent.

Utskottet anser på grundval av inhämtad utredning att hotbilderna är större och svårare att komma till rätta med om skattenivån inte anpas-

sas. De problem som uppstår kan vara sådana att de kanske aldrig går att övervinna. Ett särskilt orosmoment är att den grå ekonomin ska breda ut sig och dess olika negativa följdverkningar sprida sig, menar utskottet. Dessutom är risken stor för skattebortfall, förlust av arbetstillfällen inom den del av industrin som har samband med alkoholnärings och eventuellt för att den inhemska bryggeribranschen försvinner. Vissa finländska bryggeriföretag har redan nu bryggerier i de baltiska länderna för dessa länders konsumtion. Det krävs endast 0,5—1 år för att föra över tillverkningen från Finland till Baltikum enligt de sakkunniga som utskottet hört.

Utöver det nämnda hotet måste man också bedöma vilka skador alkoholkonsumtionen medför. Alkoholkonsumtionen kommer enligt uppskattningar att öka i vilket fall som helst oavsett skattelösningen. Det som lösningen påverkar mest är vilken konsumtion som bedöms öka, den statistikförda eller den icke-statistikförda. Detta gäller enligt utskottets uppfattning även starka alkoholdrycker.

Utskottet tillstyrker på grundval av det ovan sagda propositionen. Utskottet håller också med om att det är fråga om en övergripande lösning som har att göra med hela samhällsekonomin och människors välbefinnande. Utskottet stöder därför de åtgärder som regeringen föreslår i syfte att effektivisera uppföljningen, informationen och övervakningen. Målsättningen måste i detta avseende vara ambitiös. Om viljan är tillräckligt stark underlättas både samhällets och individens agerande i en ny situation.

Utskottet föreslår dessutom att småbryggeriernas skattelättnader justeras enligt vad som föreslås nedan. Eftersom propositionen utgör en noggrant förberedd helhet vars delar har anpassats till varandra för att nå de mål som nämnts i början anser utskottet att den skattenivå som föreslås för öl och cider inte bör ändras i detta skede.

Lagmotionerna

LM 122/2003 rd. Utskottet har ovan behandlat riskerna med att inte anpassa skattenivån på alkohol så att den ligger närmare skattenivån i an-

dra medlemsstater. Riskerna gäller även de situationer där skattesänkningarna gäller alla andra alkoholdrycker än de starka alkoholdryckerna. Utskottet stöder därför inte förslaget att inte ändra skattenivån på de starka alkoholdryckerna.

Enligt skattestrukturdirektivet (92/82/EEG) ska en och samma skattenivå tillämpas på alla i direktivet definierade likadana produkter oavsett användningsändamål. Förslaget om återbäring av alkoholaccisen på vin och öl till restaurangerna är således inte förenligt med gemenskapsrätten.

I lagmotionen föreslås också en möjlighet att registrera resandeförsel. Den möjligheten är problematisk både med tanke på direktiv 92/12/EEG och de allmänna principerna för den inre marknaden. Syftet med direktivet är att garantera fri rörlighet på den inre marknaden för accisbelagda produkter. Detta syfte och de allmänna inre marknadsprinciperna förhindrar också systematiska kontroller och stickprovskontroller vid gränserna. Enligt uppgift går det inte heller att hänvisa till artikel 30 i EG-fördraget, som medger begränsning av den fria rörligheten för varor på den inre marknaden med hänvisning till bland annat människors hälsa, allmän moral och allmän ordning. Ett krav för tillämpning av den artikeln är att det inte finns gemenskapsbestämmelser på området. Eftersom sekundärlagstiftningen innehåller bestämmelser om hur mycket resenärer får föra in går det inte att hänvisa till artikel 30.

LM 123/2003 rd. Utskottet har godtagit synsättet enligt vilket den skattesänkning som regeringen föreslår är minsta möjliga för att bekämpa riskerna med att "den grå importen" och den icke-statistikförda konsumtionen ökar. Utskottet stöder därför inte lagmotionen enligt vilken accisen på starka alkoholdrycker och mellanprodukter skulle sänkas mindre än vad regeringen föreslagit. Enligt uppgift är dessutom lagmotionens uppskattningar av antalet resenärer låga med tanke på skattesänkningen och prognoserna om ökningen av resandeförseln orealistiskt låga.

Detaljmotivering

Utskottet föreslår att 9 § i lagen om accis på alkohol och alkoholdrycker, som gäller småbryggerier, ändras så att den bättre än för närvarande beaktar småbryggeriernas särförhållanden och behovet av en sänkning av grundaccisen.

Utskottet föreslår tillägg av ytterligare ett steg i skatteskalen för sänkt grundaccis enligt 1 mom. Vidare föreslås ett bredare tillämpningsområde och en större procent på accissänkningen för de olika stegen i skatteskalen. Enligt förslaget ska grundaccisen alltid sänkas när de allmänna villkoren för tillämpning av lagrummet är uppfyllda och när den mängd öl som företaget framställer under ett kalenderår är högst 10 000 000 liter. Utskottet föreslår dessutom att accissänkningen beräknas progressivt så att den högre accisen betalas endast för den del av framställningen som överstiger den mängd som fastställs i vart och ett

av stegen i skatteskalen. Produktionsgränsen i 9 § 3 mom. på 5 500 000 liter höjs på motsvarande sätt till 10 000 000 liter.

Förslag till beslut

På grundval av det ovan sagda föreslår finansutskottet

att lagförslag 1 godkänns utan ändringar,

att lagförslag 2 i övrigt godkänns enligt propositionen, men 9 § 1 och 3 mom. i lagen om accis på alkohol och alkoholdrycker med ändringar (Utskottets ändringsförslag) och

att lagmotion LM 122/2003 rd och LM 123/2003 rd förkastas.

Utskottets ändringsförslag

2.

Lag

om ändring av lagen om accis på alkohol och alkoholdrycker

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 29 december 1994 om accis på alkohol och alkoholdrycker (1471/1994) 3 § 3 och 4 punkten, 9 § 1 och 3 mom. samt den accistabell som utgör bilaga till lagen, dessa sådana de lyder, 3 § 3 punkten i lag 1026/1997, 9 § 1 mom. i lag 571/1997 och accistabellen i lag 921/2001, samt

fogas till 3 §, sådan den lyder i lag 308/1997 och i nämnda lag 1026/1997, en ny 3 a punkt samt ett nytt 2 mom. som följer:

3 §
(Som i RP)

9 § (Ny)

Om den skattskyldige lämnar en tillförlitlig utredning, enligt vilken öl har framställts i ett företag som i rättsligt och ekonomiskt hänseende är oberoende av andra företag inom samma

bransch och som per kalenderår framställer högst 10 000 000 liter öl, sänks den grundaccis som skall betalas i accis på alkoholdrycker med

1) 50 procent om företagets ölframställning per kalenderår är högst 200 000 liter,

2) 30 procent för den del av företagets ölframställning per kalenderår som är mer än 200 000 liter, men högst 3 000 000 liter,

3) 20 procent för den del av företagets ölframställning per kalenderår som är mer än 3 000 000 liter, men högst 5 500 000 liter, och med

4) 10 procent för den del av företagets ölframställning per kalenderår som är mer än 5 500 000 liter, men högst 10 000 000 liter.

— — — — —
Om två eller flera företag som avses i 1 mom. samarbetar inom produktionen eller verksamheten, anses det inte betyda att företagen i rättsligt eller ekonomiskt hänseende är beroende av varandra. Som samarbete inom produktionen eller verksamheten betraktas anskaffning av råvaror

och förnödenheter som behövs vid ölframställningen samt förpackning, marknadsföring och distribution av öl. Ett villkor när detta moment tillämpas är dock att den sammanlagda mängden öl som företagen framställer per kalenderår är högst 10 000 000 liter.

ACCISTABELL

(Som i RP)

Ikraftträdelsebestämmelsen

(Som i RP)

Helsingfors den 20 november 2003

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Olavi Ala-Nissilä /cent
vordf. Matti Ahde /sd
medl. Eva Biaudet /sv
Jari Koskinen /saml
Pekka Kuosmanen /saml
Reijo Laitinen /sd (delvis)
Maija-Liisa Lindqvist /cent
Mika Lintilä /cent
Pekka Nousiainen /cent
Iivo Polvi /vänst
Virpa Puisto /sd (delvis)
Markku Rossi /cent

Kimmo Sasi /saml
Anni Sinnemäki /gröna
Irja Tulonen /saml (delvis)
Jukka Vihriälä /cent (delvis)
ers. Arto Bryggare /sd (delvis)
Klaus Hellberg /sd (delvis)
Susanna Huovinen /sd
Bjarne Kallis /kd
Esko Kiviranta /cent
Mikko Kuoppa /vänst
Maija Perho /saml (delvis)
Pia Viitanen /sd (delvis).

Sekreterare var

utskottsråd Maarit Pekkanen.

RESERVATION 1

Motivering

Regeringen föreslår att alkoholaccisen sänks, mest för starka drycker, mindre för viner och öl. Sänkningen motiveras med att Finland inte längre får begränsa icke-kommersiell införsel av alkoholdrycker från andra unionsländer och med hänsyn till att Estland går med i unionen nästa år. Som det framgår av propositionen ligger det nya taket för privatpersoners införsel högt och dessutom bör det observeras att denna gräns kan överskridas av motiverade skäl, t.ex. med åberopande av förestående bröllop eller födelsedagar. Situationen är följaktligen nu en helt annan när båtförbindelsen till Tallinn är snabb och billig.

Såväl propositionen som social- och hälsovårdsutskottets utlåtande lyfter fram de negativa effekter den föreslagna skattesänkningen får för folkhälsan. Dessutom räknar regeringen med minskade skatteintäkter i och med de slopade införselgränserna och skattesänkningen. Social- och hälsovårdsutskottet uttrycker i sitt utlåtande sin oro för de sociala och hälsorelaterade konsekvenserna av den ökade konsumtionen till följd av att alkoholaccisen sänks. Tyvärr tar social- och hälsovårdsutskottet inte ställning till hur skatterna borde ändras för de olika alkoholkategorierna men framhåller att det gäller att snabbt sätta in en accisförhöjning om så behövs.

Vi föreslog i finansutskottet att skattesänkningen för starka alkoholdrycker skulle halveras för att skatteintäkterna därmed skulle bli något högre och den ökade konsumtionen och de därav föranledda negativa effekterna något mindre. Jämfört med propositionen bedömer vi att en mindre skattesänkning inte nämnvärt ökar införseln av sådana drycker från Estland men bidrar till att bromsa upp en ökad konsumtion bland dem som skaffar sina drycker i Finland. Däremot gör vi den bedömningen att det inte går att ha kvar den gamla accisen på starka alkoholdrycker, hur önskvärt det än vore med tanke på

statens finanser och folkhälsan, för då blir det alltför frestande att åka över till Estland för storskalig upphandling av drycker. Därför håller vi inte med dem som säger att accisen inte alls behöver sänkas. Vi har föreslagit ändringar i en accistabell som ingår som bilaga till lagen.

Vi vill här passa på att fästa uppmärksamheten på att Europeiska kommissionen beslutat sända en formell begäran om information till Spanien och Storbritannien om hur dessa följer EU-lagstiftningen om punktskatter och gränsöverskridande köp av varor. Kommissionen hyser farhågor om att länderna äventyrar medborgarnas rätt att köpa förnödenheter i ett annat medlemsland och i fallet Storbritannien handlar det om ickekommersiell införsel till andra och konfiskering av sådana varor. Om det visar sig att kommissionen har rätt i att en person också ska ha rätt att ta in en liten mängd alkoholdrycker för andras räkning förutom den strikt angivna personliga ransonen, står vi inför helt nya villkor för införsel av alkoholdrycker och strängt taget går det då inte att på något sätt förhindra att alkoholdrycker tas in "mot en liten dusör". Därför föreslår vi ett uttalande till utskottets betänkande.

Förslag

Med stöd av det ovan sagda föreslår vi

att lagförslag 1 i utskottets betänkande godkänns i enlighet med betänkandet,

*att lagförslag 2 i utskottets betänkande i övrigt godkänns utan ändringar men den accistabell som utgör bilaga till lagen med följande lydelse (**Reservations ändringsförslag**), och*

*att ett uttalande godkänns (**Reservations förslag till uttalande**)*

*Reservationens ändringsförslag***2.****Lag****om ändring av lagen om accis på alkohol och alkoholdrycker**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 29 december 1994 om accis på alkohol och alkoholdrycker (1471/1994) 3 § 3 och 4 punkten, 9 § 1 och 3 mom. samt den accistabell som utgör bilaga till lagen,

desså sådana de lyder, 3 § 3 punkten i lag 1026/1997, 9 § 1 mom. sådant det lyder i lag 571/1997 och accistabellen sådan den lyder i lag 921/2001, samt

fogas till 3 §, sådan den lyder i lag 308/1997 och i nämnda lag 1026/1997, en ny 3 a-punkt samt ett nytt 2 mom. som följer:

3 och 9 §
(Som i FiUB)

ACCISTABELL

Etylalkoholhalt i volymprocent	Produkt- grupp	Accisbelopp
<i>Öl</i>		
— över 0,5 men högst 2,8	11.	1,68 cent/centiliter etylalkohol
— över 2,8	12.	19,45 cent/centiliter etylalkohol
<i>Viner och andra genom jäsnings tillverkade alkoholdrycker</i>		
— över 1,2 men högst 2,8	21.	4,54 cent/liter av färdig alkoholdryck
— över 2,8 men högst 5,5	22.	103,00 cent/liter av färdig alkoholdryck
— över 5,5 men högst 8,0	23.	152,00 cent/liter av färdig alkoholdryck
— över 8,0 men högst 15	24.	212,00 cent/liter av färdig alkoholdryck
<i>Viner</i>		
— över 15 men högst 18	25.	212,00 cent/liter av färdig alkoholdryck
<i>Mellanprodukter</i>		
— över 1,2 men högst 15	31.	257,00 cent/liter av färdig alkoholdryck
— över 15 men högst 22	32.	424,00 cent/liter av färdig alkoholdryck
<i>Etylalkohol</i>		
produkter som hör till position 2208 i tulltariffen		
— över 1,2 men högst 2,8	41.	1,68 cent/centiliter etylalkohol
— över 2,8	45.	36,41 cent/centiliter etylalkohol
andra	46.	39,35 cent/centiliter etylalkohol

Ikraftträdelsebestämmelsen
(Som i FiUB)

Reservationens förslag till uttalande

*Riksdagen förutsätter att regeringen
vidtar åtgärder för att förhindra att be-
stämmelserna om införsel för eget bruk*

*av alkoholdrycker från andra medlems-
stater inte tolkas så att de också tillåter
icke-kommersiell införsel för någon an-
nans bruk.*

Helsingfors den 20 november 2003

Iivo Polvi /vänst
Mikko Kuoppa /vänst

RESERVATION 2

Motivering

En sänkning av alkoholpriserna påverkar folkhälsan direkt. Alkoholkonsumtionen har under de senaste årtiondena ökat stadigt och enligt propositionen kommer en prissänkning att höja den årliga konsumtionen till över 11 liter per invånare. För flertalet finländare torde alkoholpriset inte spela någon större roll för konsumtionen eftersom det finns andra saker som hindrar folk från att dricka. Mest kommer prissänkningen att påverka konsumtionen bland storkonsumenter som redan nu lägger ner det mesta av sina pengar på alkohol. En annan grupp för vilken alkoholpriset spelar en betydande roll är ungdomen.

Hos oss har den höga accisen på alkoholdrycker motiverats dels med folkhälsoskäl, dels med våldsbrottsrelaterade skäl. För närvarande finns det ca 400 000 storkonsumenter av alkohol i vårt land. Propositionen kommer att leda till en närapå fördubbling av antalet storkonsumenter, som enligt beräkningar i värsta fall kan stiga till 600 000. En sänkning av alkoholaccisen trappar upp familjevåldet mot kvinnor och barn, gör att allt fler barn måste omhändertas och får många familjer att må ännu sämre än vad de gör nu. De alkoholrelaterade dödsfallen i Finland är i dagsläget 3 000—3 500 per år. Man räknar med att siffran kommer att stiga med 600 om accisen sänks. Förslaget att alkoholaccisen ska sänkas är social- och hälsopolitiskt helt ohållbart mot bakgrunden av dessa exempel.

Det som framför allt är problematiskt är att accisen på starka alkoholdrycker sänks med 44 %. Propositionen återger Finland status som brännvinsland. Under de senaste årtiondena har svaga alkoholdrycker blivit allt populärare. Däremot har konsumtionen av starka alkoholdrycker, s.k. spritdrycker, avtagit, en trend som hållit i sig från 1980-talet. Nu har vi då en situation där spritdryckerna står med de lägsta priserna medan den tidigare prispolitiken varit inriktad på att gynna svaga alkoholdrycker.

Den stora prissänkningen på starka alkoholdrycker motiveras med att det är lönsammast och lättast att föra in just dem från utlandet. Det sannolika är att en sänkning av priset på starka alkoholdrycker efter en tillväjningsperiod leder till att folk på turistresor släpar med sig mer sprit hem än vad de skulle göra utan en prissänkning till starka alkoholdryckers favör. Detta beror på att prisskillnaden exempelvis gentemot Estland fortfarande är så stor att de hushåll där man helst dricker starksprit i varje fall åker hem med full last. I takt med att antalet personer som favoriserar starksprit ökar, ökar också antalet personer som tar med sig sprit från utlandet.

I och med att priset på starka alkoholdrycker sänks drastiskt, kommer storkonsumenternas, alkoholisternas supperioder enligt sakkunnigbedömningar att sannolikt förlängas med ca 30 %. Typiskt för alkoholister är att de nästan helt saknar förmågan att kontrollera sitt drickande och att drickandet därför upphör först när pengarna är slut. Konsekvensen är att de hälsorelaterade och sociala problemen ökar markant. Som exempel kan tas att avgiftningsperioderna blir längre och svårare, alkoholpsykoserna och de epileptiska anfällen frekventare och att de somatiska komplikationerna typ infektioner, blessyrer, lever-skador och bukspottkörtelinflammationer blir fler. Också de sociala problemen, som företrädesvis drabbar alkoholistens anförvanter, förvärras.

Alkoholaccisgrunderna bör ändras så att accisen på svaga alkoholdrycker sänks i enlighet med utskottets betänkande medan däremot accisen på starka alkoholdrycker förblir oförändrad.

Enligt propositionen gäller rätten att skattefritt ta in alkoholdrycker endast drycker som är avsedda för eget bruk. Enligt direktiv 92/12/EEG kan medlemsstaterna till ledning för bevisning fastställa mängden produkter som utgör ett kriterium vid bedömning av om importen är av privat eller kommersiell karaktär. För att det i praktiken ska gå att avgöra av vilken karak-

tär importen är, bör tullen i lag ges rätt att registrera de alkoholmängder som en privatperson för in för eget bruk och som överskrider de i ovan nämnda direktiv angivna mängderna, för starka alkoholdrycker 10 liter, för mellanprodukter 20 liter, för viner 90 liter och för öl 110 liter.

Om man reglerar priset och tillgången på alkohol blir resultatet en effektiv alkoholpolitik som faktiskt påverkar alkoholkonsumtionen och folkhälsan. Också utskottet konstaterar i sitt betänkande att alkoholbeskattningen är ett relativt effektivt instrument som utnyttjas för att nå de hälsopolitiska målen. Utskottet påpekar också att en accissänkning som främst tar fasta på starka drycker inte är förenlig med den tidigare policyn. När alkoholfrågan behandlas i Europeiska unionen mot bakgrunden av den inre marknaden och fri rörlighet för varor, vinner de kommer-

siella och konkurrensmässiga aspekterna alltid över folkhälsoaspekterna. För att det på riktigt ska gå att driva också en ur folkhälsosynpunkt effektiv alkoholpolitik, bör regeringen arbeta för att de starka alkoholdryckerna undantas från bestämmelserna om den inre marknaden.

Förslag

Med stöd av det ovan sagda föreslår jag

*att lagförslag 1 och 2 i utskottets betänkande godkänns med ändringar (**Reservationens ändringsförslag**) och*

*att ett uttalande enligt reservationen godkänns (**Reservationens förslag till uttalande**).*

Reservationens ändringsförslag

1.

Lag

om ändring av lagen om påförande av accis

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 29 december 1994 om påförande av accis (1469/1994) 5, 18 § och mellanrubriken före 18 §, 22 § 2 mom. och 35 § 2 mom.,

av dem 18 § sådan den lyder i lag 900/1995 och 1020/2002, mellanrubriken före 18 § sådan den lyder i nämnda lag 900/1995, 22 § 2 mom. sådant det lyder i lag 1016/1998 och 35 § 2 mom. sådant det lyder i lag 1016/1998, samt

fogas till 13 §, sådan den lyder i nämnda lag 900/1995 och i lag 1265/1996, ett nytt 5 mom. samt till lagen en ny 18 b § och en ny 19 a § som följer:

5 och 13 §
(Som i FiUB)

Produkter som privatpersoner för med sig

18 §
(1 och 2 mom. som i FiUB)

Vid en bedömning av om de produkter som en privatperson för med sig till Finland skall anses

vara avsedda för eget bruk eller för kommersiellt syfte eller annars för bedrivande av näringsverksamhet beaktas innehavarens kommersiella status och dennes skäl för att inneha produkterna, den plats där produkterna finns och det använda transportsättet, dokument som hänför sig till produkterna, produkternas beskaffenhet och produkternas kvantitet samt andra omständigheter som inverkar i saken. *Tullen kan för be-*

dömning registrera de av en privatperson för eget bruk medförda alkoholmängder som i enlighet med definitionerna i lagen om accis på alkohol och alkoholdrycker (1474/1994) överskrider 10 liter för starka alkoholdrycker, 20 liter för mellanprodukter, 90 liter för vin och 110 liter för öl.

(4 mom. som i FiUB)

18 b, 19 a, 22 och 35 §
(Som i FiUB)

Ikraftträdelsebestämmelsen
(Som i FiUB)

2.

Lag

om ändring av lagen om accis på alkohol och alkoholdrycker

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 29 december 1994 om accis på alkohol och alkoholdrycker (1471/1994) 3 § 3 och 4 punkten, 9 § 1 och 3 mom. samt den accistabell som utgör bilaga till lagen,

desså sådana de lyder, 3 § 3 punkten i lag 1026/1997, 9 § 1 mom. sådant det lyder i lag 571/1997 och accistabellen sådan den lyder i lag 921/2001, samt

fogas till 3 §, sådan den lyder i lag 308/1997 och i nämnda lag 1026/1997, en ny 3 a-punkt samt ett nytt 2 mom. som följer:

3 och 9 §
(Som i FiUB)

ACCISTABELL

Etylalkoholhalt i volymprocent	Produkt- grupp	Accisbelopp
<i>Öl</i>		
— över 0,5 men högst 2,8	11.	1,68 cent/centiliter etylalkohol
— över 2,8	12.	19,45 cent/centiliter etylalkohol
<i>Viner och andra genom jäsning tillverkade alkoholdrycker</i>		
— över 1,2 men högst 2,8	21.	4,54 cent/liter av färdig alkoholdryck
— över 2,8 men högst 5,5	22.	103,00 cent/liter av färdig alkoholdryck
— över 5,5 men högst 8,0	23.	152,00 cent/liter av färdig alkoholdryck
— över 8,0 men högst 15	24.	212,00 cent/liter av färdig alkoholdryck
<i>Viner</i>		
— över 15 men högst 18	25.	212,00 cent/liter av färdig alkoholdryck
<i>Mellanprodukter</i>		
— över 1,2 men högst 15	31.	257,00 cent/liter av färdig alkoholdryck
— över 15 men högst 22	32.	424,00 cent/liter av färdig alkoholdryck

ACCISTABELL

Etylalkohol

produkter som hör till position 2208 i tulltariffen

— över 1,2 men högst 2,8	41.	1,68 cent/centiliter etylalkohol
— över 2,8	45.	50, 46 cent/centiliter etylalkohol
andra	46.	50,46 cent/centiliter etylalkohol

Ikraftträdelsebestämmelsen
(Som i FiUB)

Reservationens förslag till uttalande

*Riksdagen förutsätter att regeringen
vidtar åtgärder för att starka alkohol-*

*drycker ska undantas från de EU-be-
stämmelser som uteslutande gäller den
inre marknaden.*

Helsingfors den 20 november 2003

Anni Sinnemäki /gröna

RESERVATION 3

Motivering

Regeringens proposition (RP 80/2003 rd) med förslag till nedsättning av alkoholaccisen innebär ett stort avsteg från Finlands nuvarande alkoholpolitik. Vi har varit inne på samma linje som de övriga nordiska länderna med ett statligt detaljhandelsmonopol och en hög prisnivå. Tack vare denna politik har de nordiska länderna haft en lägre alkoholkonsumtion än länderna i Centraleuropa.

Vår alkoholpolitik sätts på hårt prov när mängden alkohol som privatpersoner får ta med sig ökar radikalt i och med att den övergångstid som avtalades för Finland i samband med förhandlingarna om vårt EU-medlemskap löper ut och Estland går med i EU. Vi har ingenting annat att välja mellan än dåliga och ytterst dåliga alternativ.

Regeringen bygger upp sin position blott och bart utifrån antagandet hur konsumenterna kommer att reagera på de nya införselbestämmelserna och situationen när Estland blivit EU-stat. Utifrån detta antagande föreslår regeringen att alkoholaccisen sänks med 33 % så att sänkningen blir störst för starksprit. Detta kommer att leda till en omstrukturering av konsumtionen, till att konsumtionen av starka drycker relativt sett ökar och konsumtionen av svaga drycker minskar.

Och ändå har ett av de viktigaste målen för alkoholpolitik på de senaste åren varit att få konsumtionen inriktad på svagare alkoholdrycker, ett mål som faktiskt uppnåtts. Det finns stor risk för att den positiva trenden i konsumtionsstrukturen vänder, för i synnerhet när det gäller stor-konsumenter spelar alkoholpriset en avgörande roll för valet av produkt.

I värsta fall kan den lösning regeringen stannat för leda till att alla tänkbara hotscenarier blir verklighet. Den nu föreslagna prissänkningen beräknas öka den inhemska detaljförsäljningen med uppskattningsvis 1,5 liter, omvandlat till 100-procentig alkohol, per invånare. Men observera samtidigt att skillnaden mellan priset på den

estniska spriten och det nedsatta priset fortfarande är så stor att införseln av alkohol trots accisnedsättningen kommer att öka rejält. Det betyder att såväl detaljförsäljningen här hemma som införseln från utlandet ökar.

Regeringen bedömer att införseln av ren alkohol skulle öka med 2,5 liter per kapita om alkoholaccisen över huvud taget inte sänktes nu. Utifrån regeringens antagande att den totala alkoholkonsumtionen kommer att öka till 11 liter per invånare kan man dra den slutsatsen att merparten av finländarna trots allt fortfarande skulle köpa sin sprit här hemma också i det fall att det värsta spritresescenariet realiserades.

Regeringen håller för att dess förslag är den enda vettiga lösningen. Men det finns en lång rad andra alternativ som kunde genomföras. Även om propositionen är enhällig har en del ministrar uppgett i offentligheten att de inte ser den som den optimala lösningen, i synnerhet inte när det gäller prioriteringarna.

Sverige, som befinner sig i en nästan lika penibel situation som Finland, har ännu inte lagt fram några förslag om sänkt alkoholbeskattning, fastän Danmark i början av oktober sänkte punktskatten på starksprit till samma nivå som Tyskland. Efter skattesänkningen är priset på starka alkoholdrycker i Danmark ungefär hälften av priset i Sverige. Systembolaget i södra Sverige sålde i oktober bara 3,5 % mindre, omräknat till 100-procentig alkohol. Försäljningen av starksprit sjönk med 17,2 % medan försäljningen av andra alkoholdrycker ökade något.

Sverige anser givetvis att denna "vänta och se"-policy är den bästa i rådande läge. Motiven är diametralt motsatta de aspekter den finska regeringen fört fram. Hos oss motiverar regeringen sin ståndpunkt med att arbetsplatser går förlorade och det inte längre går att åtgärda svartimporten om vi inte sänker accisen. Sverige åter motiverar sin avvaktande hållning med att konsumtionen kommer att öka okontrollerat och går inte längre att få ner, om punktskatten sänks nu.

Priset på alkoholprodukter är inte särskilt relevant för måttliga konsumenter, alltså den grupp flertalet finländare tillhör. Däremot spelar det en rätt stor roll för ungdomar, som sannolikt kommer att konsumera rejält mer efter accis-sänkningen. Prissänkningen leder i varje fall till ökad konsumtion i alla grupper, men särskilt fatal kommer den att vara för dem som redan nu löper risk att bli storkonsumenter. Storkonsumenterna och de alkoholrelaterade dödsfallen blir följaktligen flera, i värsta fall många, många fler.

I ett ekonomiskt perspektiv leder propositionen till ett skattebortfall på inemot 300 miljoner euro. Trots det handlar propositionen inte primärt om skatter utan har vitt gående konsekvenser för folkhälsan, den sociala tryggheten, den allmänna säkerheten samt familjernas och barnens välbefinnande.

Förutom folkhälsorelaterade och sociala missförhållanden kommer propositionen att få bl.a. följande negativa effekter:

- våldsbrotten ökar
- störningarna på allmänna platser blir vanligare
- antalet rattonyktra och dödsrockar ökar
- olycksfallen i arbetet blir mer frekventa.

Inkomsterna från alkoholaccisen räcker inte ens nu till att täcka de utgifter alkoholen åsamkar samhället. Utgifterna beräknas i dagsläget vara ca 4,5 miljarder euro medan alkoholaccisen beräknas inbringa 1,5 miljarder euro. Kostnaderna för alkoholkonsumtionen är alltså trefaldiga jämfört med skatteintäkterna. Sett ur enbart ekonomisk synvinkel vore det bäst med en så låg alkoholkonsumtion som möjligt.

Det är hela samhället, kommunerna och staten, försäkringsbolagen, arbetsgivarna och hus-hållen som står för fiolerna för den uppsjö av ne-

gativa effekter alkoholen ger upphov till. En större konsumtion leder till större kostnader i synnerhet inom hälso- och sjukvården men det är de nya storkonsumenterna och deras familjemedlemmar som drabbas hårdast i form av mänskligt lidande.

I propositionen saknas en bedömning av hur propositionen påverkar kommunernas ekonomi. Kommunerna står för uppskattningsvis 80 % av det alkoholen ställer till men får inte direkt en enda euro av alkoholaccisinkomsterna. Med tanke på att kommunerna redan nu har det ekonomiskt svårt att klara av sina skyldigheter kommer deras resurser att i framtiden åtgärda de tilltagande alkoholproblemen vara ytterst trängda. Denna aspekt har inte heller vägts in i det nationella hälsoprojektets finansiering.

Kristdemokraterna anser att det s.k. spritrally som är att vänta bör stävjas på annat sätt än genom en stor allmän sänkning av alkoholaccisen. Det borde bl.a. ha utretts om Alkobutikerna kunde ges friare händer att själva prissätta produkterna. Detta kunde ha lett till att priserna är billigare i de Alkobutiker som finns på orter där konsumenterna är mer benägna att göra sina uppköp utomlands.

Spritrallyt hade också till en början kunnat bromsas upp med hjälp av en extra passagerarskatt för vuxna för en dags båtresor.

Förslag

Med stöd av det ovan sagda föreslår jag

att lagförslag 1 i utskottets betänkande godkänns enligt betänkandet och

*att lagförslag 2 i utskottets betänkande i övrigt godkänns enligt betänkandet men att skattetabellen stryks (**Reservations ändringsförslag**).*

Reservationens ändringsförslag

2.

Lag

om ändring av lagen om accis på alkohol och alkoholdrycker

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 29 december 1994 om accis på alkohol och alkoholdrycker (1471/1994) 3 § 3 och 4 punkten *och* 9 § 1 och 3 mom. (*utesl.*),
desså sådana de lyder, 3 § 3 punkten i lag 1026/1997 *och* 9 § 1 mom. i lag 571/1997 (*utesl.*), samt
fogas till 3 §, sådan den lyder i lag 308/1997 och i nämnda lag 1026/1997, en ny 3 a-punkt samt ett
nytt 2 mom. som följer:

3 och 9 §
(Som i FiUB)

Ikraftträdelsebestämmelsen
(Som i FiUB)

ACCISTABELL
(*Utesl.*)

Helsingfors den 20 november 2003

Bjarne Kallis /kd